

מעבר המשק לכלכלה דלת פחמן - תמחור פחמן

ISRAEL'S LEADING INTERNATIONAL LAW FIRM

22.01.2024

תמחור

פחמן

תמחור פחמן

❖ IF YOU WANT LESS OF SOMETHING– TAX IT

❖ נועד לפתור כשל שוק משמעותי של עלויות חיצוניות, הנוצר כאשר הגורם המזהם אינו משלם עבור הנזק שנגרם כתוצאה מפליטות גזי החממה שהוא מייצר.

❖ מס הפחמן מחושב בשני אופנים :

- ❖ 1. תכולת הפחמן בכל דלק. גביית המס מוגדרת ביחידות \$/מטון לטון דלק.
- ❖ 2. מס על פליטה המחושב לפי מדידה של כמות הפחמן הנפלטת.

❖ הכלי האפקטיבי ביותר לעידוד הפחתת פליטות גזי חממה ויצירת תמריצים ארוכי טווח להפחתת פליטות וודאות בשווקים.

❖ נפוץ בעולם ובפרט בקרב מדינות ה-OECD. מתוך 185 המדינות החתומות על הסכם פריז, 96 מדינות, אשר מייצגות 55% מפליטות גזי החממה העולמיות, ציינו כי הן עושות בכלי זה או מתכננות שימוש בו.

תמחור פחמן

❖ עם זאת - אם לא מגיע עם מנגנונים אחרים – מביא לנטל על השכבות החלשות ומאט את הצמיחה

❖ יש להשתמש ברווחים למטרות שמייצרות צמיחה / להקל על השכבות החלשות

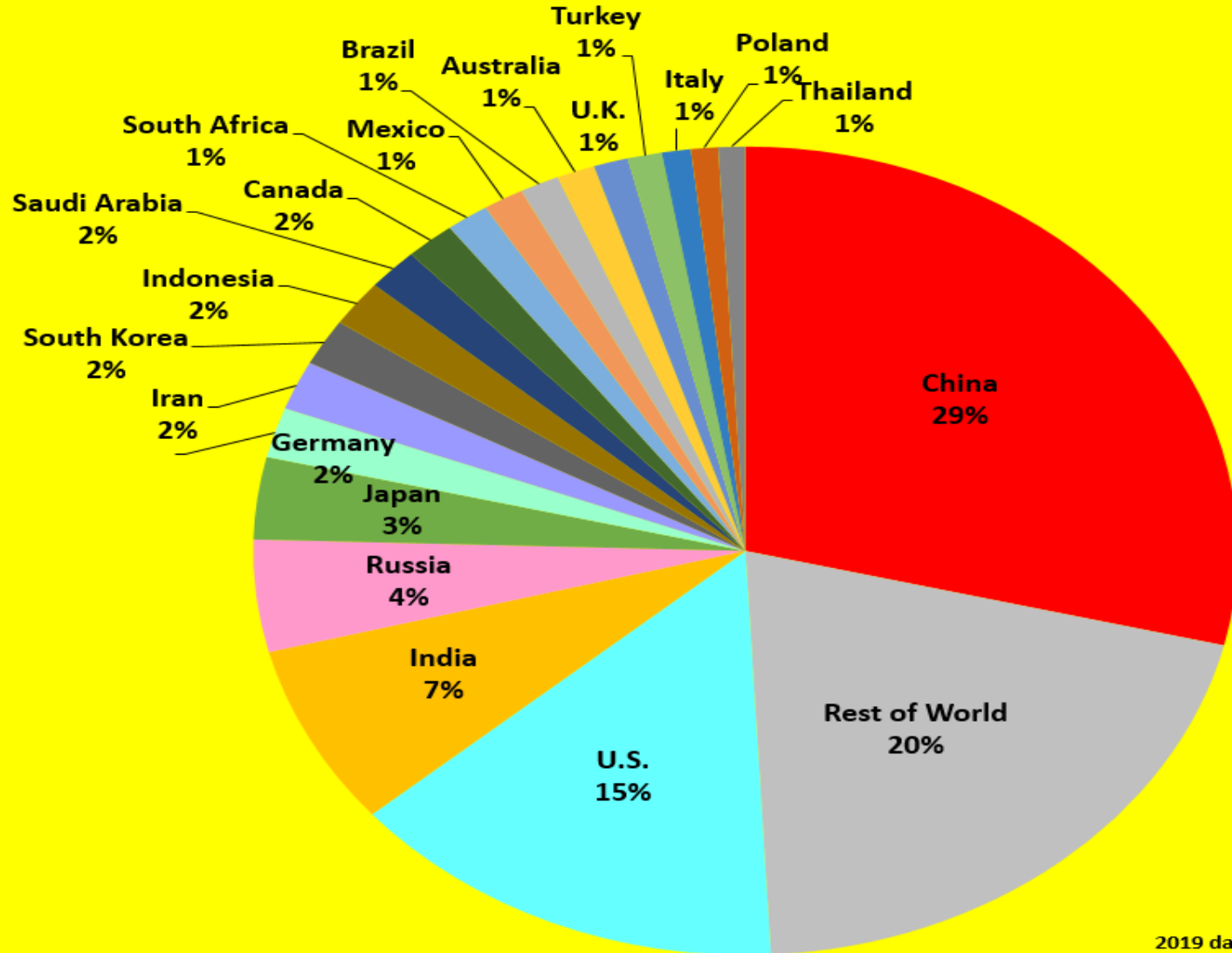
❖ בבריטניה השימוש בפחם צנח לאחר הצגת מס פחמן ב-2013

❖ בפועל מדינות רבות נתקלו בקשיים פוליטיים לקבוע תמחור גבוה מספיק שיוביל לשינויים משמעותיים

❖ בארה"ב - מספר מדינות קבעו תקרת פליטות בסקטור האנרגיה והכריחו חברות לקנות "pollution permits"

❖ בקנדה הוצג תמחור הפחמן בין השאפתניים בעולם, כאשר הרווחים יוחזרו לקנדים בחשבונות המס שלהם. ההערכה היא שההחזרים יקזזו את העלאת עלויות חשבונות החשמל של 70% מהאוכלוסייה.

The 20 Largest Carbon-Emitting Countries

2019 data from BP, Statistical Review of
Tax Center. Fossil-fuel combustion only.

יתרונות וחסרונות

חסרונות	יתרונות
עשוי להיות רגרסיבי – להשפיע יותר על השכבות החלשות. ממשלות יכולות להשתמש ברווחים כדי לסבסד שכבות אלה	מתמרץ שימוש באנרגיה נקייה
מיסוי רק של פד"ח. חסר מיסוי של גזי חממה אחרים כמו מתאן	יוצר מדיניות ברורה קבועה וצפויה
התנגדות של התעשייה, בעיקר זאת המתבססת על דלקים פוסיליים	מייצר הכנסות בהן ניתן להשתמש ליוזמות סביבתיות אחרות כמו התייעלות באנרגיה, עידוד תחבורה ציבורית, מחקר ופיתוח של אנרגיה מתחדשת
עלול להוביל ל"דליפת פחמן" – עסקים יעבירו את הפעילות שלהם למדינות עם מדיניות פחמן מקלה יותר	מתמרץ חברות להפחית את טביעת הרגל הפחמימנית במוצרים שלהם: באמצעות התייעלות, הפחתת צריכת האנרגיה לייצור המוצרים, הפחתת פסולת.

מנגנוני תמחור פחמן (2) מערכת סחר בפליטות (ETS)

- ❖ מערכת סחר בפליטות (Emissions Trading System – ETS).
- ❖ קביעת מכסת פליטות מותרת וקבועה ומתן אפשרות לסחר בהיתרים.
- ❖ כמות ההיתרים מוגדרת מראש והמחיר של כל היתר נקבע בשוק.
- ❖ מערכת הסחר המשמעותית ביותר הפועלת כיום בעולם היא זו של האיחוד האירופי (EU ETS) וכוללת את סקטור החשמל, התעשייה, התעופה (בתוך האזור הכלכלי האירופי), והתחבורה הימית.

מס פחמן מול ETS

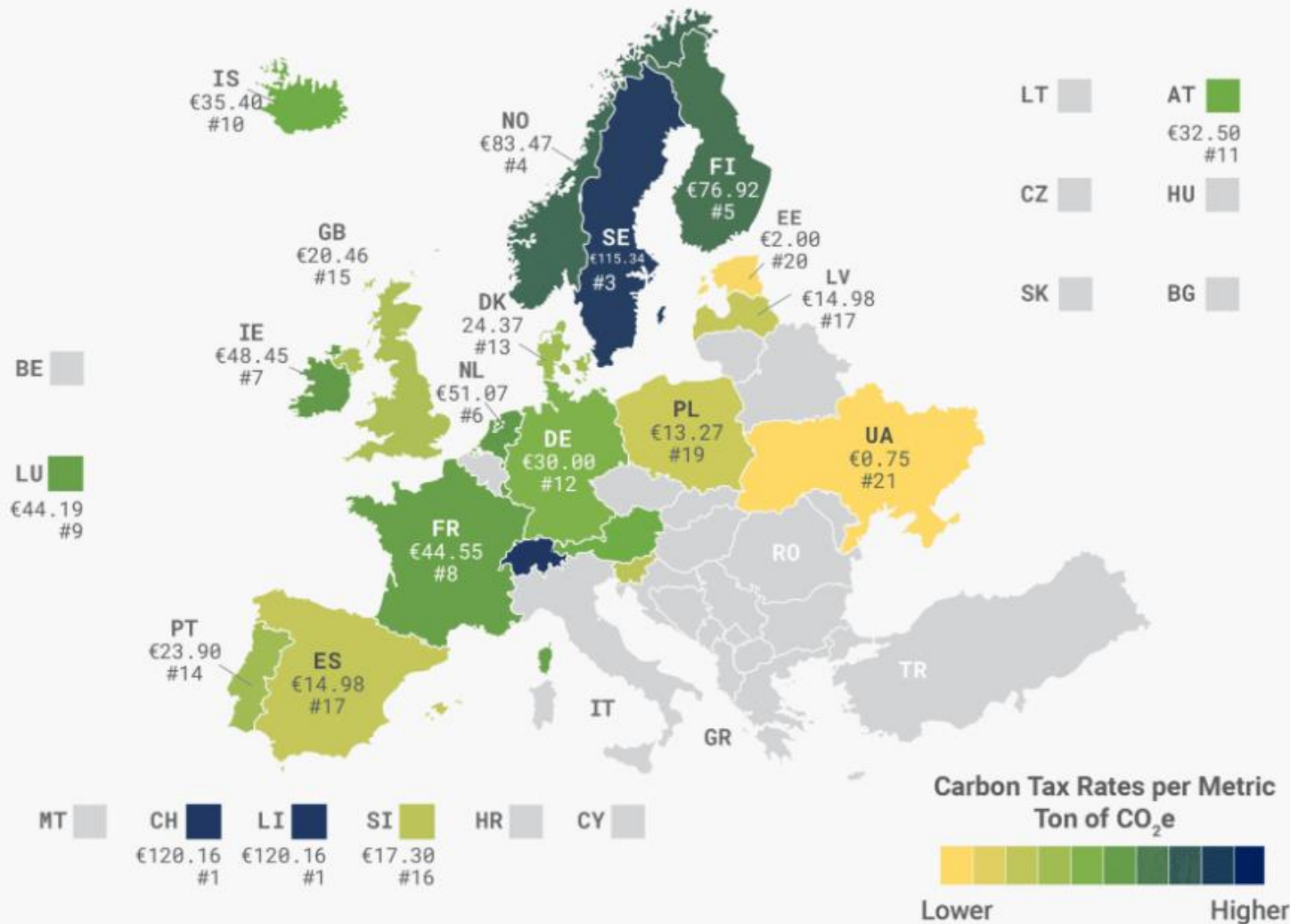
ETS – סחר בפליטות	מס פחמן	
המנגנון מכסה בעיקר חברות ומפעלים גדולים אשר חורגים מהמכסה המוגדרת.	מנגנון המאפשר למסות שיעור ניכר של פליטות בפרט ע"י מיסוי דלקים.	בסיס המס
מורכבת – קושי בפיקוח. דורשת אכיפה ועלויות אדמיניסטרטיביות גבוהות (התמודדות עם פרצות). דורשת הקמת מנגנון חדש.	פשטות הגבייה – שימוש במנגנוני גבייה קיימים (כגון שימוש במנגנון הבלו).	אכיפת המנגנון
מחיר תנודתי המושפע משינויים בהיצע ובביקוש (אך הפחתת פליטות קבועה מראש המקלה על עמידה ביעדי הפחתת פליטות).	מחיר קבוע הנקבע מראש על-ידי הממשלה.	מחיר
וודאות בדבר היקף הפליטות – הרגולטור קובע את כמות הפחתת הפליטות.	וודאות לגבי מחיר הפחמן.	וודאות

המצב באירופה

- ❖ בשנת 1990 פינלנד הייתה המדינה הראשונה בעולם שיישמה מס פחמן. מאז, 20 מדינות באירופה יישמו את מנגנון של מיסוי פחמן.
- ❖ כל המדינות החברות באיחוד האירופי (בתוספת איסלנד, ליכטנשטיין ונורבגיה) הן חלק ממערכת המסחר בפליטות של האיחוד האירופי **EU ETS** – שוק שנוצר כדי לסחור במספר מוגבל של קצבאות פליטת גזי חממה (החל משנת 2005).
- ❖ למעט שווייץ, אוקראינה ובריטניה, כל מדינות אירופה הגובות מס פחמן הן גם חלק מה- EU ETS של האיחוד האירופי (לאחר Brexit בריטניה הטמיעה UK ETS מינואר 2021).

Carbon Taxes in Europe

Carbon Tax Rates per Metric Ton of CO₂e, as of March 31, 2023

Note: The carbon tax rates were converted using the EUR-USD currency conversion rate as of August 31, 2023 (USD 1 = EUR 0.9186).
Source: World Bank, "Carbon Pricing Dashboard."

2023 Carbon Taxes in Europe

יישום מס הפחמן במדינות באירופה כולל טווחי מחירים משתנים החל מפחות מ-1 יורו לטון פליטת פחמן באוקראינה, ועד ליותר מ-100 יורו בשוודיה, ליכטנשטיין ושוויץ.

2023 Carbon Taxes in Europe

	Carbon Tax Rate (Per Ton of CO ₂ e)	Year of Implementation
Austria	€32.50	2022
Denmark	€24.37	1992
Estonia	€2.00	2000
Finland	€76.92	1990
France	€44.55	2014
Germany	€30.00	2021
Iceland	€35.40	2010
Ireland	€48.45	2010
Latvia	€14.98	2004
Liechtenstein	€ 120.16	2008
Luxembourg	€44.19	2021
Netherlands	€51.07	2021
Norway	€83.47	1991
Poland	€13.27	1990
Portugal	€23.90	2015
Slovenia	€17.30	1996
Spain	€14.98	2014
Sweden	€ 115.34	1991
Switzerland	€ 120.16	2008
Ukraine	€0.75	2011
United Kingdom	€20.46	2013

המצב באירופה

במחצית דצמבר 2022 הושג הסכם בין חברות האיחוד לפרלמנט האירופי והנציבות להפחתה משמעותית של הפליטות התעשייתיות המזהמות ברחבי האיחוד.

נקבע בין הנציבות לפרלמנט האירופי והמדינות החברות שיש לצמצם את הפליטות במגזרים הכפופים ל-ETS ב-62% עד 2030, ביחס לשנת 2005. זאת באמצעות הפחתת כמות הפליטות המותרות תחת ה-ETS באופן הדרגתי.

בנוסף, ההסכם בין הנציבות הפרלמנט והמדינות החברות קובע לוח זמנים הדרגתי לביטול מכסות הפליטות הפטורות ממנגנון ETS ובשנת 2034 הן תבוטלנה לחלוטין.

Carbon Border Adjustment Mechanism

❖ למרות מנגנון ה-ETS, האיחוד האירופי הבחין ב"דליפת פחמן" ("Carbon Leakage").

❖ **Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM)** (מנגנון התאמת הפחמן בגבול) – מנגנון הנועד למנוע "דליפה" על-ידי גביית מס פחמן בגבול.

❖ הצבת מחיר על הפחמן הנפלט במהלך ייצור של מוצרים עתירי פחמן שנכנסים לאיחוד האירופי, ומעודד ייצור תעשייתי נקי יותר במדינות מחוץ לאיחוד.

Carbon Border Adjustment Mechanism

❖ מחירי הפחמן של מוצרים מיובאים יהיו שווה ערך למחיר הפחמן של הייצור המקומי.

❖ המיסוי יחול על תעשיות המלט, דשנים, ברזל ופלדה, אלומיניום, חשמל ומימן. נבחנית הרחבת תחולה אפשרית על סקטורים נוספים.

❖ **ביום 01.10.23 נכנס לתוקף השלב הראשוני** – "תקופת המעבר", במהלכה יצטרכו היבואנים לעמוד בחובת דיווח על סך פליטות גזי החממה המגולמים במוצרים המיובאים. **החל מינואר 2026**, תחול חובת תשלום לפי רמות הפליטה.

❖ **CBAM certificates** – כל היתר מייצג טון של פליטת פחמן דו-חמצני בסחורה המיובאת. מחיר ההיתרים ישקף את עלות ההיתרים הנסחרים במסגרת ה-ETS בשוק הפחמן האירופי.

בריטניה

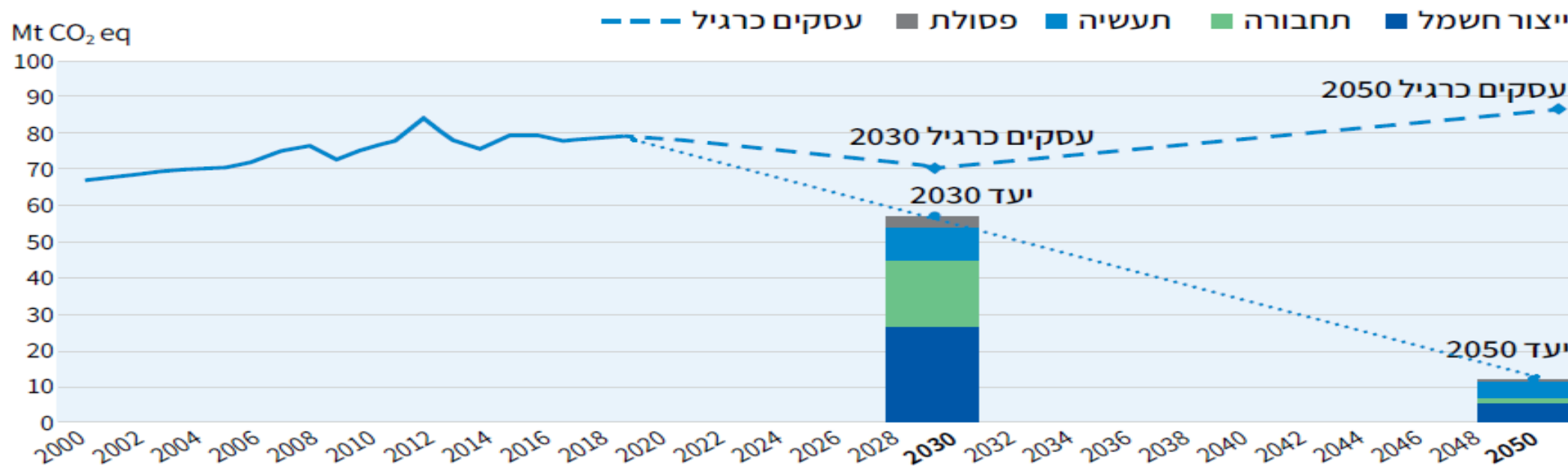
- ❖ בעקבות Brexit, הטמיעה בריטניה ETS משלה (UK ETS) החל מינואר 2021.
- ❖ **Carbon Border Tax** : בדצמבר 2023, הודיעה בריטניה על תוכניות לגבות מס פחמן על חומרי גלם מיובאים כגון אלומיניום, ברזל, פלדה ומלט החל משנת 2027 (שנה לאחר כניסת ה-CBAM באיחוד האירופי).
- ❖ יבטיח כי ייבוא מוצרים מסוימים יתומחר באותו שיעור כמו סחורות מתוצרת מקומית.
- ❖ מס זה יסייע ליצרנים "ירוקים" מקומיים להתחרות ביצרנים זרים, אמנם זולים יותר, אך מנגד אחראים לרמות פליטות פחמן גבוהות יותר.
- ❖ טיפול בבעיית ה-"Carbon Leakage" וצמצום הסיכון שהייצור והפליטות יועברו למדינות אחרות.
- ❖ מוצרים עתירי פחמן ממדינות אחרות יאלצו להתמודד עם מחיר פחמן דומה לאלו המיוצרים בבריטניה; שאיפה להפחתת פליטות גלובלית.

המצב בישראל

בשנים האחרונות הגבירה ישראל את שאפתנותה בתחום האקלים; קבעה יעד הפחתה של 85% של פליטות גזי חממה עד שנת 2050 (החלטת ממשלה 171) והצהירה על שאיפה כוללת של אפס פליטות נטו עד לשנת 2050.

ואולם, לפי דו"ח ה-OECD של סקירת הביצועים הסביבתיים של ישראל לשנת 2023, ישראל אינה על המסלול להשגת יעדים אלו באמצעים הקיימים.

פליטות גזי חממה לפי מקור, 2030 ו-2050

משרד האוצר

הצעת תקציב המדינה לשנת 2024

תכנית מאזנת

מעודכן לתאריך 14/01/2024

ינואר 2024

שבת התשפ"ד

מס הפחמן כבר כאן

ביום 15.1.24 אישרה הממשלה את התכנית המאזנת לתקציב המדינה לשנת 2024 הכוללת החלת מס פחמן

על פי נותני המשרד להגנת הסביבה בשנת 2022 פליטת גזי החממה בישראל עלתה.

כיום גובה מס הבלו ומס הקניה בישראל על רוב הדלקים הינו נמוך ביחס לעלות החיצונית מצריכתם (למעט בנזין וסולר) בניגוד לעקרון המזהם משלם.

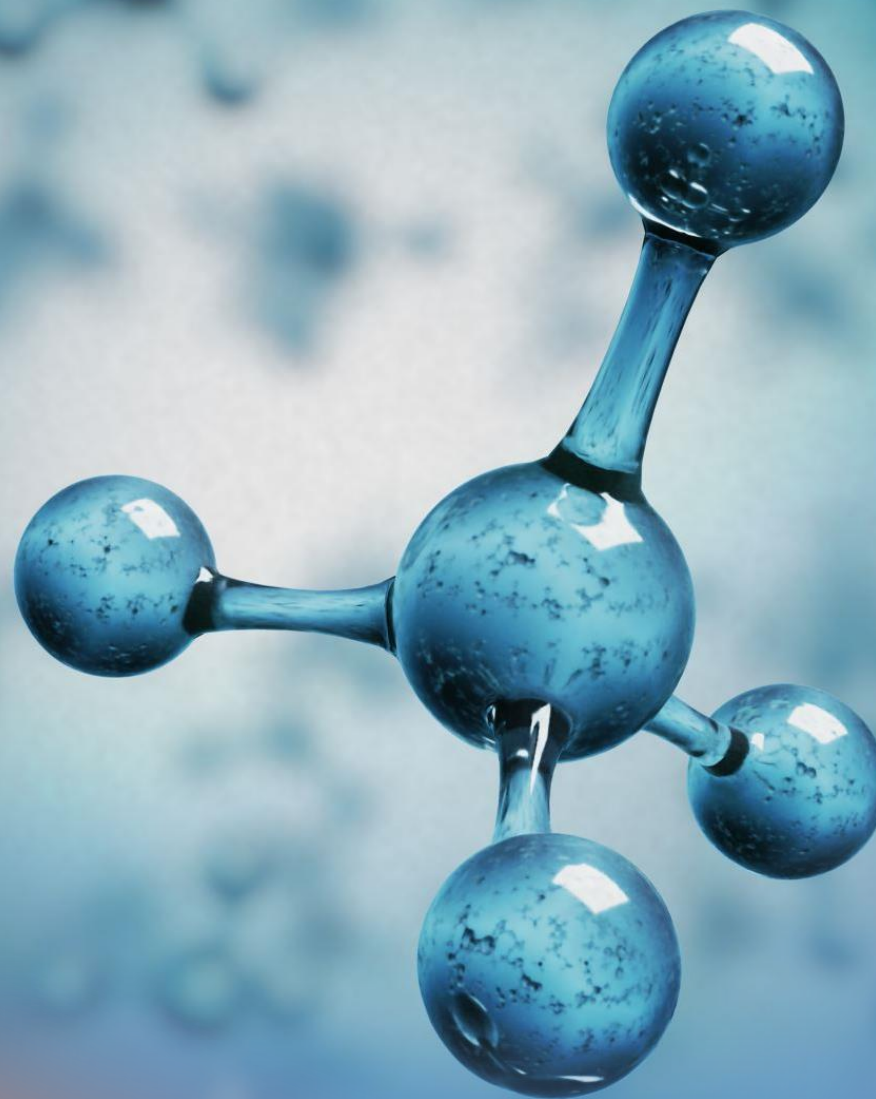
לאור חקיקה כנגד "זליגת פחמן" בין מדינות ומנגנוני התאמת פחמן בגבול אי תמחור פחמן כעת יוביל לפגיעה בכלכלה.

צפי להכנסות 230 מיליון בשנה הראשונה. 2.7 מיליארד ₪ ב-2030

שיעורי מס פחמן – לפי דלקים

שיעורי מס ב-2030 בש"ח לטון:

- פחם – 515
- גז טבעי – 192
- מזוט (0.5%) – 951
- מזוט (1%) – 1,739
- גפ"מ - 658

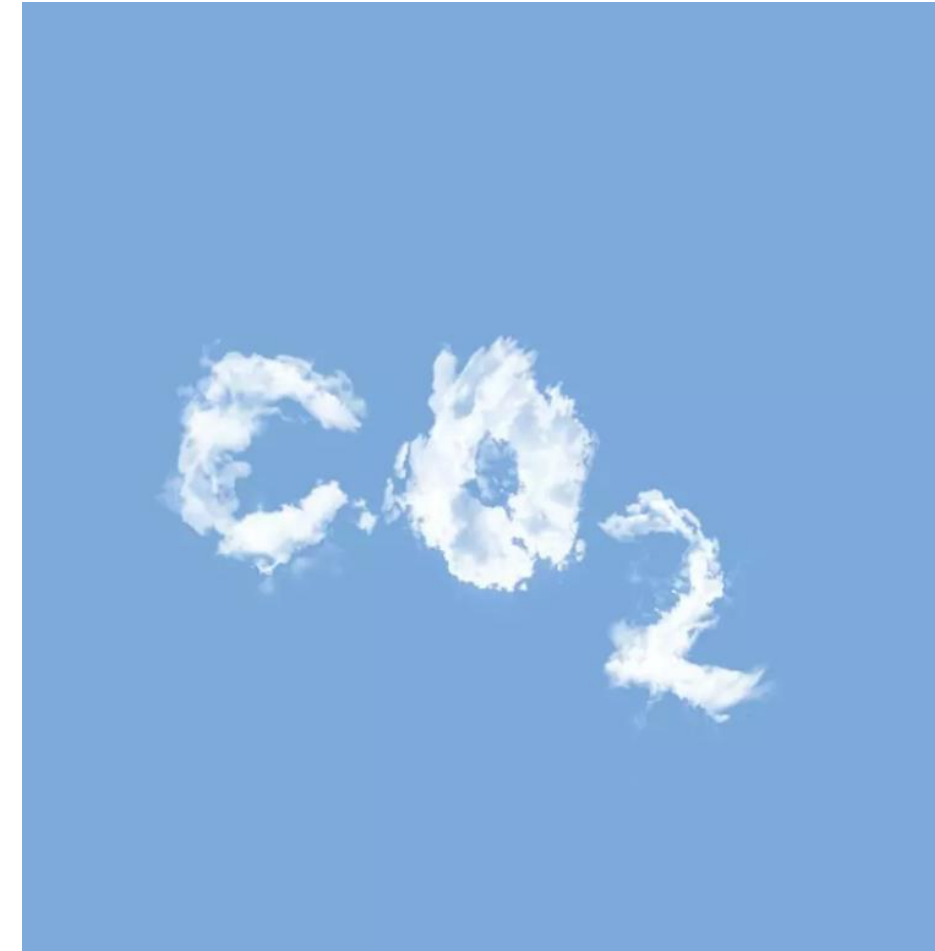

מס פחמן על
גז טבעי - נה
לטון

מס פחמן תקציב 2024	מס פחמן (2021)	שנה
33 (שנת 2025)	29 (שנת 2023)	ראשונה
54	45	שניה
80	65	שלישית
114	91	רביעית
149	126	חמישית
192 (שנת 2030)	170 (שנת 2028 ואילך)	שישית

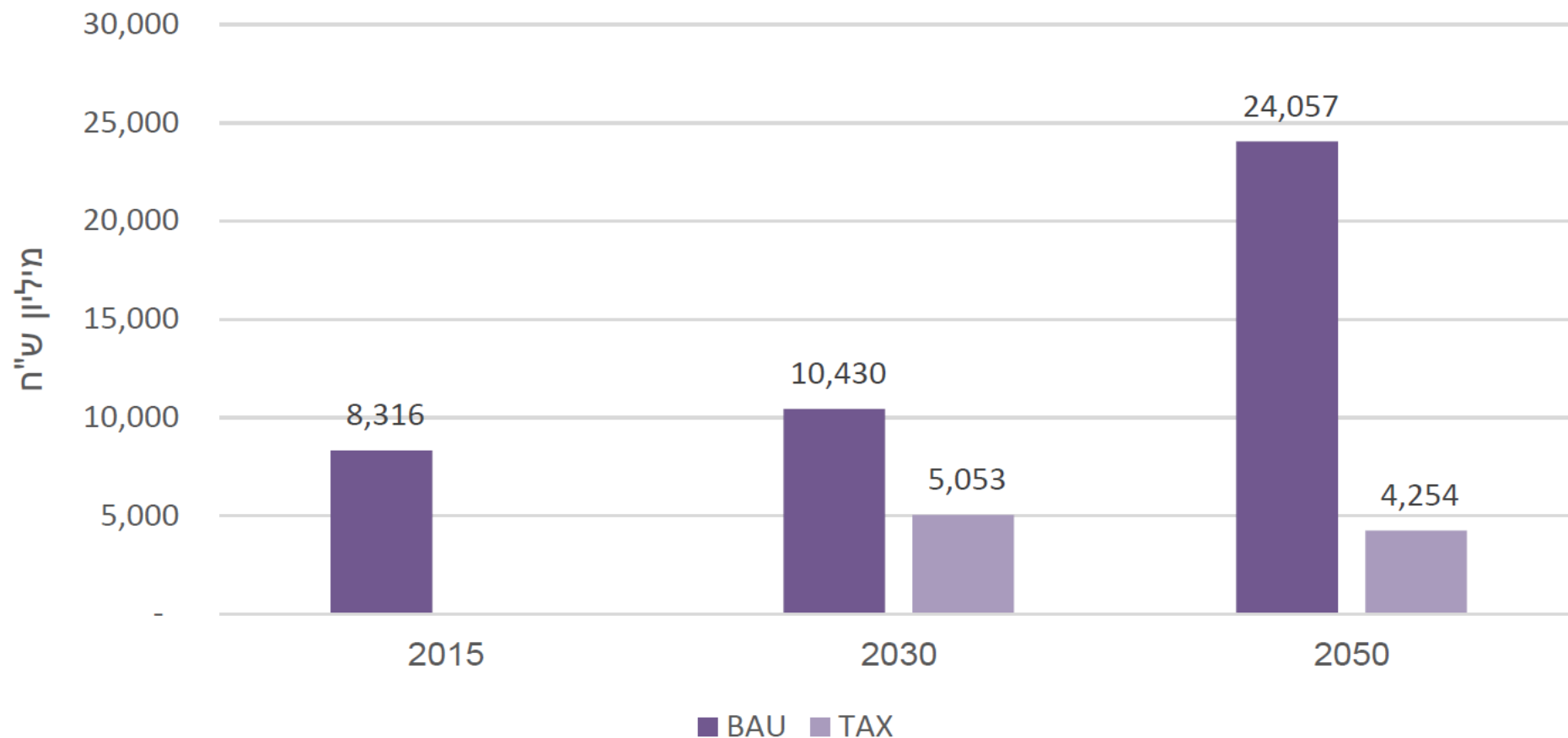
מס הפחמן בישראל

- מס הפחמן צפוי להביא להעלאת מחירי החשמל בכ-5%, ואולם משרד האוצר סבור כי מגמות אחרות עשויות להוביל להפחתת המחיר לצרכנים, ולכן ההערכות בשלב זה הן כי מחירי החשמל לא יעלו כתוצאה מהמס (בשל הצפי להפסקת השימוש בפחם ומגמת הירידה בעלויות האנרגיה המתחדשת).
- מס הפחמן יעודד את התעשייה לעבור לאנרגיות נקיות יותר ויוביל להיערכות טובה יותר של המשק למס הגבולות האירופי (זאת מאחר שחלק מחברות הישראליות נדרשות כעת לדווח על פליטות הפחמן שלהן לאיחוד האירופי, בהיעדר מנגנון מקומי מקביל).
- בשונה מההחלטה שקידמה ממשלת לפיד-בנט. ההצעה לא כוללת כעת תקציב להתייעלות אנרגטית. ההחלטה כן קובעת במסגרתה תכנית להאצת פריסת רשת הגז הטבעי.
- קביעת נוהל תמיכה תקציבית במפעלים אשר תדמה את התמורה אותה היו זכאים לקבל במסגרת מכסת פליטות במנגנון בפליטות ETS EU - מכסות בהתאם ליעדים מגזריים, תוך שמירה על תמריצים להתייעלות המפעלים. טרם נקבע
- במקביל במשרד האוצר דורשים כי ככל ומס הפחמן ייכנס לתוקף, רשות החשמל תצמצם את גובה התמיכה באנרגיות מתחדשות, וזאת בהתאם לעליית העלות האלטרנטיבית של ייצור חשמל בצורה קונבנציונלית.

הפחתת זיהום אוויר בעקבות הטלת מס פחמן

החלת מס פחמן בישראל תוביל לחיסכון של כ-20 מיליארד ש"ח למשק בזכות צמצום זיהום האוויר בשנת 2050 ביחס לתרחיש עסקים כרגיל.

עלויות חיצוניות מזיהום אוויר לפי שנה ותרחיש (tax – מיסוי פחמן; BAU – עסקים כרגיל)

MEITAR

MEITAR | LAW OFFICES | מֵיטָר | עוֹרְכֵי דִין

+972 3 6103100 | meitar@meitar.com | www.meitar.com